

„EDINOST“

Izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vsa leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „3.—“; „4.50“
za četrt leta „1.50“; „2.25“
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov.,
v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložne naročilne se upravnistvo ne osira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglaš in oznanila se račune po 7 nov. vrstica v petu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se račune po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnistvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinost je moč«.

Na volitev!

II.

Nič boljše nego Slovencem okolo Trsta, godi se tudi isterskim Hrvatim in Slovencem. Da, tem se godi še slabše. Tudi Istro smatrajo pozneje vanjo privandranji Italijani za italijansko zemljo ter povdarjajo nad vse njih laško pravo na Istro. Laški zgodovinarji se pa trudijo z navideznimi historičnimi dokazi podkrepiti misel, da je Istra od nekdaj bila italijanska zemlja, da so Slovani v njej samo naseljenec in od prastare dōbe sem hlapci lahonske gospōdi, radi česar jih tudi imenujejo „ščave“ ali sužnje, kajti po njih mislih — poklicani so bili naši dedovi v Istro zgolj, da obdelujejo zapuščena zemljišča. Povdarjajo ti tudi, da spada Istra naravno k Italiji, za kojoj deželo ti delajo najgoršo propagando.

Kako zviti in enostranski so pa njih dokazi in z kako temno odejo se zakriva historična resnica, da se pokaže na dan v napačnem avitu italijanska ideja — to vé vsakdo, ki je listal po starih zgodovinskih spisih. Lahonu ni za resnico, temveč za to, da dokaže črno, kar je belo in naopak.

Zdrava pamet in sedanje okoliščine v Istri; imena vseh mest, trgov, krajev in vasi, hribov in doline, rek in voda v Istri, ves značaj isterskega poluotoka kaže na pristno slovanski značaj; da, celó premagujoče nadštevilo Slovanov nad Latinci, čeprav se zadnji na vse krepke trudijo zmanjšati je, — jasno dokazujejo slovanstvo Istre.

Dve tretjini vsega prebivalstva pripada slovanske narodnosti in pičla tretjina stoprav k laškej; in še ta obstaja po največ iz slovanskih odpadnikov in izdajic! — Istra je tedaj slovanska zemlja! — smelo zaključimo.

Kako pa to, prašal bode marsikdo, da je od pradobe sem Slovan bil vedno pokoren Italijanom ter se ni povzdignol na ono stopinjo omike in vzgoje, kakor njegov laški sodeželan? Zakaj si tudi o prejšnjih dobah Slovani v Istri neso po-

moгли do vlade v lastnej deželi ter si niso priborili svojemu narodu onih pravic, ki mu pripadajo? Slovan je ostal vedno pohlevno pokoren ter se ni vzdignol do nikake politične važnosti.

Resnično je vse to. Ali isto ne nahajamo samo v Istri napram italijanskemu prebivalstvu, temveč pri vseh onih Slovanih na severju in zahodu, ki so bivali poleg drugih omikanejših narodov. „Omika“ služila je krvoločnim Nemcem v to, da so si pokorili Slovence ter jim zagotovila vladu nad njimi. „V imenu kulture“ prevladal je tudi italijanski element v Istri, naselivši v pobrežna

pesnika Göttheja osnovalo v Weimarju posebno društvo za provedenje čiščenja jezika. Mislim, da obstoje še dandanes nemška društva za čiščenje jezika in, ako se ne motim, jim je središče v Berlinu. To je dokaz, da se ne prikradejo tuji izrazi edino le v slovenščino, ampak da se godi tudi Nemcem tako. Nek nemški moj tovariš bil je tako prijazen, čitati dve strani večerašnjega protigovora ter podkrižati tuje izraze. Našel jih je na prvi strani 52, na drugi 60, skupaj 112 tujih izrazov! (Veselost in klici na desnici: Čujte!) Glede navajanja tobož slovenskih izrazov obziralo se je g. poslanec menda na šaljivi list „Brenčelj“, ki je pred več leti izhajal v Ljubljani ter prinašal stalno rubriko „Rešpektorjeva kuharica“, v kateri se je pisalo v jeziku neomikanih ljubljanskih kuharic. Ako bi se pa g. poslanec podal danes na trg v Ljubljano, ter se pogovarjal z kuharico, ki je izvršila ljudsko šolo, prepričan sem, da ne bi več čul takozvani „ljudski jezik“, ampak našel bi, da govori najlepšo slovenščino, katera bi zadovoljila slehernega, ki se zanjo zanima.

Kar se tiče navedenih besed, je menda pozabil, da večinoma niti niso nemškega izvora, kajti, ako reče n. pr. „kuharica“ prihaja iz nemščine, opozarjam, da je beseda vzeta iz latinščine. Ako misli, da je beseda „lev“ iz nemškega „Löwe“, opozarjam ga na latinski izraz „leo“, iz katerega prihajata obe besedi. (Prav je! na desnici.) Ako na isti način misli, da je beseda „mojster“ iz nemškega „meister“, spomnim ga na latinski izraz „magister“, in ako celo misli, da je beseda „med“ vzeta iz nemške „meth“ in da je ta nemškega izvora, podučim ga bolje ter mu povem, da stoji stvar baš naobratno. (Jako dobro! — Veselost na desnici.) Isto velja o besedi „papir“, kajti tudi ta ni nemška, ampak prihaja iz latinskega „papyrus“. (Res je! na desnici.) (Dalje prih.)

Občni zbor

Slovanske čitalnice v Trstu.
(Konec.)

Če vam na zadnje še kot knjižničar poročam, da so knjige, 470 na številu, lepo vrejene in da sem imel z izposojevanjem knjig le malo opravila; da šteje pevski arhiv 82 zborov in četverspevov, svrši sem svojo nalogo kot poročevalec odbora. Pridejati pa hočem le nekoliko besed.

Da smo letos vsaj nekoliko napredovali, zasluga je Vaša, častiti družtveniki. Vaše večje zanimanje za društvo je omogočilo napredek; razmere se, kakor Vam znano, niso preobrile nam v korist. Pa

sorodnika v tri ure oddaljenej dolini zadolski. Komaj pet minut od trga Urbanovo imel je njegov stric na Suhi vodi mlin in pilo.

Oj, kako je prijetno na Suhi vodi! Potok se vije mej travniki in njivami. Na bregovih rastejo različne vrbe in jelše. Za trgov, malo prej, predno Suha voda ponikuje v zemljo, obkoljuje potok več otokov. Na enem teh otokov stoji mlin in pila; mlin se imenuje Bičje.

Bičje je najkrajše kraj zadolske doline. Na južnej strani rastejo prav do vode temne hoje ter branijo poldanskemu solncu pripekati na živoča bitja v Bičji. Na drugo stran se gleda čez vrbe in jelše na trg Urbanovo in po celej zadolski dolini. V Bičji je polno življenja. Po dnevi in po noči se vrte mlinska kolesa, pila neusmiljeno reže jelove hlode; gosi in race se ponosno vozijo po vodi in včasih glasno zagagajo; na dvoriščih se sprehajajo perutnina; žagar vali hlode ter prenašajo deske; zaprašeni mlinar zaspije žito, ukazuje hlapcem ter pozdravlja prišlece, ki so pripeljali žito.

(Dalje prih.)

s tem se ne smemo zadovoljiti. Napredek je vsacega razumnega Slovana v Trstu okleniti se trdno društva, katero skozi 28 let častno služi svojemu namenu in dostojno zastopa slovanski življ ob Adriji; sveta dolžnost vsakterega je po svoji moči in zmognosti služiti domovini. Le združeno in zložno delovanje nas privede do našega cilja. Pojedinci se izgubimo, če imamo še toliko resne volje, še toliko nardjenosti. Zastonj so posamezni napori. Zastonj so pa tudi nadeje v boljšo bodočnost, če gubimo čas z malenkostmi ali držimo roke križem. — Pomagaj si sam, pomore ti Bog!

Poročilo se z odobravanjem vzame na znanje.

3. Gosp. podpredsednik Anton Truden poroča potem o družtvenem denarnem stanju. Dohodkov je imela čitalnica v prejšnjem letu gld. 2606.1

Iz Barkovelj 14. maja. Vročina vlada pri nas te dni; pekoče solnce pošilja svoje žarke strele tako močno, da se lahko katera „čudnobarvata brada“ katerega človeka počrni. Vročino, silno vročino moral je občutiti v nedeljo 12. t. m. znani glavar Jože iz Barkovelj — pa njemu predrago pevsko društvo „Adrija“ rešilo je ono nedeljo svojo čast popolnoma — tako se je izrazila naša gospoda, navzoča pri veselici omenjenega društva. In te „popolnoma rešene časti“ veselilo se je vse vrlo naše Barkovljansko ljudstvo, le „katera oseba“ se je gotovo tako držala, kot nekda opica ko je mačko brila!!! Par vrstic sem Vam napisal — in glej! zopet uže moram imenovati znanega glavarja iz Barkovelj! Bode li naša „Edinost“ vedno svoje predala odpirala, da jih polnimo z imenom slavnega glavarja? — Rekel sem Vam, da imamo vročino v Barkovljah — in to je sedaj ugodno za večino Barkovljanov — za ribiče in mornarje. Dokler imamo vročino, imamo i lepo vreme, in če je vreme lepo, si ubogi naši ribiči na morju kaj zaslužijo. Ali dosedaj bilo je vreme neugodno; ubogi ribiči morali so pač veliko delati in zaslužili niso — skoraj nič! In kaj si mislite? Mislite li, da nimajo naši ubogi ribiči svojega sovražnika v svojem selu? — Znani glavar hotel je našim ubogim ribičem popolnoma „krasne svoje zobe pokazati“! Dokler ni bilo še onega človeka pri nas, smeli so naši ribiči svoje mreže sušiti na prostoru pred Barkovljansko lukko; ni bilo treba prositi za to dovoljenja in tudi plačati ne za prostor. Od kar je pa med nami znani „Capo della simpatica borgatta slovena“, bilo je treba za oni prostor prositi, in vsak gospodar mora za letni ribiški čas (okoli 6 mesecev) do 18 gl. plačati! V Kopru, Poreču, Izoli in drugih isterskih mestih dovoljeno je ribičem brezplačno na enakih prostorih svoje mreže sušiti, v Barkovljah se mora pa mnogo plačati zato. Priporočali bi to zadevo novoustanovljenemu ribiškemu društvu, katero bi se moralo krepko za to potegniti! Lahko si mislite po vsem tem, kako morajo ljubiti ribiči imenovanega glavarja!!! Pa naši ribiči so predobro duše. Nakateri so poslali onemu človeku nekaj rib v dar. Pa kaj mislite? kako se jim je za to zahvalil? — Da bi se oni rajši ta čas „Bogu, jen svejtmu Jezdžurju na kuanje“ priporočili! — Prišel je sam (toliko se je ponižal!) na Barkovljansko lukko — ter ribičem „častno povedal“, da li oni morebiti mislijo, da ima on potrebo vsprejemati njih darove? Plačal je ribe — „qui ci sono trenta soldi“ — in šel! — Znano Vam bode gotovo o znanih „scavi Romani di Barcola“. Glavar stekel si je tam venec „nevenljive slave“! Koliko se je on trudil, da se izkopajo „Rimski ostanke“ — da bode Ščavom pokazal, da je bila in bo — Barkovljanska zemlja — Italijanska zemlja! Nejevoljno so gledali nekateri Barkovljanski veljaki, kako se za to od strani magistrata tisočaki trošijo le, da se Ščavom očitno pokaže, da so tu nekda Rimljani gospodovali! (Capovilla ne bode pač vedel, da se v Ljubljani — starodavni Emoni, vedno bogati rimski ostanke izkopavajo.)

Tudi mnogo gospodov — naših poštenih Italijanov, je godrnjalo, da se za one malenkosti tisočake troši. Za enake reči ima uže denar gospoda na magistratu! Ko smo pa prosili mi Barkovljani, da nas podpirate v zadevi naše cerkve, ostali ste gluhi — niste imeli denarja! — Ako ne drugače, bolje bi storili, da bi poslali oni denar (katerega ste v Barkovljah za „rimske ostanke“ potrošili) lačnim bratom v „kraljestvu polente“, kateri so

minole dni razsajali! Mi Barkovljani bili bi Vam zato bolj hvaležni; tako bi se z onimi tisočaki mnogo, mnogo polente nakupilo in razdelilo med Vaše brate! In da veste č. g. urednik!, s tem zadnjim mojim menenjem se strinja popolnoma velika večina naših domačih poštenih Italijanov, kateri ne tajé, da smo tudi mi Slovenci v Trstu doma. Vsak okoličan more se tudi pred „Tržačana“ imenovati, nego oni tržaški mestni mladiči, katerih očetje so prišli iz bližnje kraljevine, matere pa iz Kranjske ali „čičarije“ in kateri vpijejo: „Evviva la nostra Trieste“ — „Evviva Trieste libera!“ — Okoličanom pa pomozij naj Bože!

Domače vesti.

Gost. V soboto počastil nas je se svojim obiskom naš slavní pesnik g. Simon Gregorčič potujoč preko Trsta v Dalmacijo, kamor ga spremljajo vroče naše želje, da bi nam se srečno povrnil.

Občni zbor političnega društva „Edinost“ v Trstu bode v nedeljo dne 19. maja t. l. ob 1

zapreke odložiti na 12. t. m. Primerne prostore našel je na Greti v gostilni rodoljuba g. Ferluge. Barkovljanski rogovileži nam nasprotne narodnosti prevarili so se torej, ako so mislili, da bode vsled njih protivnih agitacij veselica „Adrije“ pokopana. Načrte barkovljanskih magistratovev prekrizalo je neumorno in pošteno valno predsedništvo „Adrije“. Kar bi se nameravalo prirediti v Barkovljah, vršilo se je tem sijajnejše na Greti, v kraju, kjer ima svoj sedež in lepo število pristašev zloglasna „Pro Patria“.

Preidimo torej k veselici. — Uže mnogo pred določeno uro zbralo se je v prostorih gostilne g. Ferluge toliko ljudstva, da smo se morali nehoti brižno vprašati, kako se bode ta množica zgnječila v dvorano, akopprav je ista prilično prostorna. To vprašanje peklo nas je tembolj, ker je jako težko prestati preko dve uri tudi v širnej dvorani in pri najlepši zabavi o takej toploti, kakor je bila baš zadnja nedeljo. Vendar pa danes smelo trdimo, da ne bode nobeden navzočih obžaloval, ako tudi se je nekoliko potil, kajti odškodilo se ga je obilno z duševnim vžitkom, katerega so dajali vrli barkovljanski pevci ter ostali rodoljubi in rodoljubkinje, kateri so pomagali v lepo izvršitev bogatega programa.

Občinstvo atlačilo se je v dvorano, v katerej je bil pripravljen oder, kakor se je najbolj moglo.

Veselica začela je s cesarsko himno, katero je odigrala glasba. Zatem stopi na oder vrli predsednik „Adrije“, g. Drag. Martelanc, pozdravi goste v kratkem, toda jedrnatem in temeljitem govoru ter omenja, da se bode prvotni program nekoliko promenil, ker izostane deklamacija „Adrija“, ker je gēna. Kobalova nekoliko obolela, namesto te točke pa prevzela deklamacijo vsled prošnje predsedništva gēna. Nadliškeva ml., katera si je izbrala v zadnji čas prekrasno „Stara mati“, ter da izostane 5. točka vaporeda, Vilharjeva „Nezakonska mati“, ker je dotični gospod, kateri bi bil imel spremljevati pesen na glasovinu, svojo pomoč v zadnjem hipu odpovedal. Konečno opozori občinstvo na veliko srečo, katero ima danes mlado društvo „Adrija“ in z njim brezdvoybeno vsi ostali navzoči, kajti v naši sredi imamo prvega sedanjega slovenskega pesnika, g. Simona Gregorčiča! Komaj je predsednik to sladko ime izustil, navstal je v dvorani pravi vihar. Vse je pleskalo ter klicalo: „Živio Gregorčič!“

Program vršil se je v ostalem od prve do zadnje točke jako precizno.

Prva točka, zbor: „Pozdrav Samoboru“ napravil je izvrsten utis. Vsled burnega odobravanja morala se je pesen ponavljati. Uže iz prve točke razvideli smo, da so pevci „Adrije“ v vrsti naših najboljših okoličanskih pevskih zborov, s katerimi morejo smelo stopiti v javnost. Deklamovalka gēna. Nadliškeva žela je zasluženno odobravanja. Svoj izredni talent dokazala je ta rodoljubna gēna. uže o raznih prilikah. Četverospjev „Slovo“ in zbor „Hrvaticam“ ter „Na boj“ odobraval je občinstvo z burnim ploskanjem. Igra „Eno uro doktor“ našla je v naših diletantih jako spretno komentatorje. Glavne uloge bile so v rokah g. Bizjaka, gēne. Nadliškeve ml. in g. Slavika, katerim drage volje priznamo, da so nas popolnoma zadovoljili. Njim so se častno pridružili gēne. Majcenova in Kobalova ml. ter gg. Martelanc, Sanein in Verša. Občinstvo je izrazovalo vsem svojo zadovoljnost z burnim ploskanjem. Po končanej igri podala se je večina občinstva na lepo verando pred poslopjem in v dolnje dvorane, kjer se je v prostej zabavi krasno prepevalo, v velikej dvorani pa se je mladina vrtela do pozne ure.

Društvo „Adrija“ more biti ponosno na moralni in gmotni vseh prve svoje veselice in to jej bodi v spodbujajo, da nevstrašno koraka naprej na poti, katero jej predpisuje društveno gaslo: „Vse za vero, dom, cesarja!“ —

Dodajemo še, da je obiskalo veselico mnogo gospode iz Trsta, osobito mnogo naše inteligence ter lepo število gostov iz Proseka, Opčin in drugih krajev bližnje okolice.

Društvo „Adrija“ dobilo je na dan svoje veselice sledeči bratski pozdrav: „Slavni odbor pevskega društva „Adrija“ v Barkovljah“. Čestitamo sotrudnikom barkovljanske slovanske slavnosti, da ste nam tako hrabri boritelji na obali Jadranskega morja. Ob enem čestitamo vsemu slavnemu navzočnemu občinstvu in vsem našim bratom, katerim serce bije za sedinjenje vsih Slovencev.

„Kmetasko bralno društvo v Selu“.